

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

BIULETYN MATURALNY

NR **12**

Język polski

Spis treści

- Sposób zapisywania modelu rozwinięcia tematu wypracowania maturalnego (na poziomie podstawowym i rozszerzonym) 2
- Streszczenie na egzaminie maturalnym 3
- Nowy zapis kryteriów oceniania wypracowania maturalnego 6

2004

Wydział Matur

Na podstawie badań przeprowadzonych przez ekspertów z CKE i OKE tekst Biuletynu zredagowała Małgorzata Burzyńska - Kupisz

Nr 12 *Biuletynu Maturalnego* poświęcony jest ocenianiu wypracowania maturalnego z języka polskiego, w szczególności funkcjonowaniu modelu rozwinięcia tematu. Zasadę jego stosowania pokażemy na przykładzie opublikowanego w *Informatorze Maturalnym* zadania na temat: **Spotkania wrogów w *Iliadzie* Homera i *Panu Tadeuszu* Adama Mickiewicza. Porównaj fragmenty** – zwróć uwagę na rodzaj przedstawionych sytuacji, portrety bohaterów i wpisany w teksty obraz człowieka.

**Sposób zapisywania modelu rozwinięcia tematu wypracowania maturalnego
(na poziomie podstawowym i rozszerzonym)**

Za rozwinięcie tematu maturzysta może uzyskać 25 punktów na poziomie podstawowym (22 na poziomie rozszerzonym). Model proponowany przez konstruktora zadania zawiera więcej spostrzeżeń analitycznych niż 25 (22 na poziomie rozszerzonym). Maturzysta nie musi więc zauważyć wszystkiego, aby uzyskać maksymalną liczbę punktów za treść wypracowania. Przyjętą przez nas konstrukcję modelu rozwinięcia tematu uzasadniają:

1. charakter przedmiotu, jakim zajmuje się nasza dziedzina nauki (czyli historia literatury),

[W nauce o literaturze nie ma jednej, obowiązującej metodologii interpretowania utworu. Nauczyciel ma pod tym względem dużą swobodę wyboru. Ani podstawa programowa, ani tym bardziej standardy wymagań egzaminacyjnych nie przewidują znajomości przez ucznia jakiejś konkretnej metody analizy tekstu, żadna więc nie może być wprost wskazana w sformułowaniu tematu. Z kolei od wybranej przez ucznia metody zależy, na które elementy tekstu – w obrębie wskazanej w temacie problematyki – zwróci uwagę, a które pominie. Jednocześnie każdy uczeń, niezależnie od tego, jaką „szkołę interpretacji” reprezentował jego polonista, powinien mieć szansę uzyskania maksymalnej liczby punktów za rozwinięcie tematu. Model musi więc zawierać więcej elementów.]

2. rodzaj umiejętności, które są sprawdzane na egzaminie,

[Wypracowanie maturalne często wymaga od ucznia – oprócz analizy zamieszczonego fragmentu – przywołania w pamięci innych partii danego dzieła lub w ogóle innego utworu. Dzieła, których mogą dotyczyć tematy maturalne, są bardzo bogate. Model musi więc

przewidzieć różne możliwości, choć niemożliwa jest praca, w której pojawią się one wszystkie (patrz p. 1).]

3. ograniczenia związane z uwarunkowaniami organizacyjnymi przebiegu egzaminu.

[Również czas trwania egzaminu zmusza ucznia do pewnej selekcji elementów tekstu, którymi się zajmie. Model musi przewidzieć je wszystkie (tzn. wszystkie ewidentne), jeśli zdający mają mieć równe szanse.]

Ponadto treść modelu odpowiedzi, który otrzymuje egzaminator, będzie zapisana w nieco innej formie w stosunku do zapisów w opublikowanym informatorze (informator ma być pomocny w przygotowaniu do matury)

1. Zapisy dotyczące rozwinięcia tematu funkcjonują jako głównie przykłady (poprzedza je zapis „np.”), z których korzysta egzaminator, oceniając pracę maturalną ucznia, ale może także przyznać punkty za spostrzeżenia, które nie znalazły się w przykładowych propozycjach, a które uzna za zgodne z tematem i wynikające z sensu czytanego tekstu literackiego.
2. Przykładowe zapisy dotyczące rozwinięcia tematu pogrupowane są w części odpowiadającej czynnościom ucznia wskazanym przez temat albo przez specyfikę tekstu. Dla każdej części określa się zakres punktów, którego egzaminator nie może przekroczyć.
3. Jeżeli to będzie możliwe, model będzie zapisany czynnościowo.
4. Tzw. rozluźniony model odpowiedzi pozostaje więc tylko w sformułowaniach treści, natomiast jest zamknięty w punktacji, tzn. można będzie przyznać na poziomie podstawowym 25 punktów na 25 możliwych. [+szczególne walory pracy - według zasad opublikowanych w *Informatorze Maturalnym*].

Poniżej pokazujemy przykład tak zapisanego modelu rozwinięcia tematu do zadania, które zostało opublikowane w *Informatorze maturalnym 2005 Język polski*

Temat: **Spotkania wrogów w *Iliadzie* Homera i *Panu Tadeuszu* Adama Mickiewicza.**
Porównaj fragmenty – zwróć uwagę na rodzaj przedstawionych sytuacji, portrety bohaterów i wpisany w teksty obraz człowieka.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 25 punktów)

Punktacja:

Sytuacje

1. Określenie sytuacji **0-3**

Np.:

- stwierdzenie jej niezwykłości - (oddanie się bohaterów w ręce wrogów),
- król Priam (w obozie nieprzyjaciela) błaga o wydanie zwłok syna,
- spowiedź przedśmiertna ks. Robaka w obecności swego prześladowcy – wyjawienie prawdziwego imienia i prośba o przebaczenie.

Portrety bohaterów

2. Charakterystyka Priama: – **0-3**

Np.:

- nieszczęśliwy ojciec,
- okazuje Achillesowi cześć (bogom podobny...),
- odwołuje się do uczuć synowskich (wspomnienie starego ojca),
- wzbudza litość przez porównanie własnej tragedii ze szczęściem Peleusa,
- korzy się (płacz, padnięcie do nóg wroga, ucałowanie jego rąk, błaganie),
- ofiaruje niezmierny okup za ciało syna,
- przypomina o prawach boskich.

3. Charakterystyka Achillesa: **0-3**

Np.:

- heros ujawniający zwykle ludzkie emocje,
- wzruszony (wspomnienie ojca i przyjaciela, widok korzącego się starca),
- podziwia odwagę króla,
- ma szacunek dla Priama – ojca (siądź koło mnie),
- okazuje cześć poległemu (obmycie i namaszczenie ciała Hektora, sam dźwignął je z ziemi).

4. Charakterystyka Jacka Soplicy: **0-3**

Np.:

- pragnie wybaczenia
- zachowuje spokój wobec gwałtownej reakcji prześladowcy,
- odwołuje się do biblijnej sceny przebaczenia zabójcom przez Chrystusa,
- przebacza Gerwazemu (zniweczenie planów powstania),
- doznaje spokoju i ulgi w chwili śmierci.

5. Charakterystyka Gerwazego: **0-3**

Np.:

- wierny sługa Horeszków, mszczący śmierć pana,
- gniew i nienawiść na dźwięk imienia wroga,
- przezwyciężenie gwałtownych uczuć – wysłuchanie spowiedzi,
- uznanie własnej winy (Oby tylko równie Bóg przebaczyć raczył),
- przyznanie się do zatajenia prawdy o przebaczeniu Stolnika (przebaczenie Jackowi).

6. Wspólnota losów i sytuacji bohaterów **0-3**

Np.:

- Priam i Achilles – utrata bliskich (relacja narratora),

- Priam i Achilles – łączące ich cierpienie (uświadomienie sobie tego faktu przez Achillesa),
- Soplita i Gerwazy – przedłożyli racje osobiste nad narodowe.

7. Obraz człowieka (uogólnienie)

0-3

Np.:

- ulega emocjom dobrym i złym,
- jego (nie bogów) domeną jest cierpienie,
- zmienia się (od wrogości do współodczuwania)

8. Wnioski – powinny wynikać z analizy i mieć związek z tematem.

4

pełny wniosek (np. dostrzeżenie podobieństw i różnic w funkcjonowaniu motywu spotkania wrogów, przemiany bohaterów oraz ponadczasowości postaw: pokory i skruchy, wielkoduszności i przebaczenia),

częściowy wniosek (np. dostrzeżenie przemiany bohaterów oraz podobieństw i różnic w ich zachowaniach), (2)

próba podsumowania (lakoniczne stwierdzenie podobieństw i różnic w zachowaniach bohaterów). (1)

W wyniku badań, które CKE i komisje okręgowe prowadzą nieustannie, przyjęte zostały drobne korekty kryteriów oceny języka wypracowania maturalnego. Korekta polega na tym, że oddzielnie będą oceniane sprawność językowa i sprawność ortograficzno – interpunkcyjna (zapisy kryteriów językowych – opublikowane w informatorze – pozostają takie same. Jest to na pewno bardzo korzystne dla uczniów, którzy posługują się piękną polszczyzną i jednocześnie mają kłopoty z ortografią. Ponadto rozdzielenie błędów językowych i błędów zapisu zwiększa porównywalność w ocenianiu języka przez egzaminatorów.

Streszczenie na egzaminie maturalnym

Prowadzone przez CKE i OKE badania dotyczyły również streszczenia logicznego. Streszczenie jest najlepszą formą sprawdzenia, czy uczeń rozumie przeczytany tekst. Celowi temu szczególnie dobrze służy streszczenie logiczne. Chociaż streszczenie znajduje się w podstawie programowej dla gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych, to w szkole – jako formę wypowiedzi – stosuje się bardzo rzadko. Informator zapowiada streszczenie „w następnych latach”. **Na maturze w 2005 – 2007 roku streszczenia nie będzie.** Zanim streszczenie jako forma sprawdzania rozumienia czytanego tekstu będzie wprowadzone na egzamin maturalny, ogłoszone zostaną przykładowe zadania pokazujące tę metodę sprawdzania czytania i sposoby jej oceniania.

**Poniżej publikujemy na nowo zapisane kryteria językowe
(dotyczą tylko języka polskiego).**

NOWY ZAPIS KRYTERIÓW OCENIANIA WYPRACOWANIA MATURALNEGO

POZIOM PODSTAWOWY

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 25 punktów)

II. KOMPOZYCJA (maksymalnie 5 punktów)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnątrz, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 5
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części, 3
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. STYL (maksymalnie 5 punktów)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 5
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka, 3
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. JĘZYK (maksymalnie 12 punktów)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja, 12
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, 9
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne składnia, słownictwo i frazeologia, 6
- język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, słownikowych, frazeologicznych i fleksyjnych, 3
- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, słownikowych i frazeologicznych. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. ZAPIS (maksymalnie 3 punkty)

- bezbłędna ortografia; poprawna interpunkcja (nieliczne błędy); 3
- poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia); na ogół poprawna interpunkcja; 2
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia); interpunkcja niezakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów). 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY 0 – 4

POZIOM ROZSZERZONY

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 22 punkty)

II. KOMPOZYCJA (maksymalnie 3 punkty)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 3
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. STYL (maksymalnie 3 punkty)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 3
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. JĘZYK (maksymalnie 10 punktów)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja, 10
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, 7
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne składnia, słownictwo i frazeologia. 4

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. ZAPIS (maksymalnie 2 punkty)

- bezbłędna ortografia; poprawna interpunkcja (nieliczne błędy), 2
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia); na ogół poprawna interpunkcja. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY 0-4